

Nekdo ga je prijel trdo za roko, Mate pa se ga je otresel kakor muhe.

»Ne domov, pravite?«

Vse mu je bilo jasno — stopilo je prédenj, kakor polnočna groza; njegov obraz je prebledel in je bil nenadoma ves suh in star.

»Ljudje božji, krščanski, kaj ste storili? ... Tri leta sem bil vaš hlapec, poslušen ... pete sém vam lizal ... če ste zmerjali, sem klonil glavo ... zdaj pa bi mi domovino in mater ukradli? ... Ljudje krščanski, nocoj pojdem, k vragu vaš arest!«

»Abführen!«

»Kdor se upa!« je vzkliknil Mate in dvoje jih je ležalo na tleh. Od desne, od leve so ga pri-

jeli, siloma so ga pritisnili k tlom, roke so bile uklenjene na hrbtu.

Tisti pa, ki mu je bil uklenil roke, se je sklonil k njegovemu ušesu:

»Siromak, otrok, udaj se! Še troje let pač ne boš videl domovine!«

Mate je globoko zavzdihnil, vstal je, povetil je glavo in je šel miren, kamor so ga vodili ... V temò je ugasnila za gorami stara sladka pesem ...

Za Veliko noč se vračajo lastavice, da praznujejo v domovini ... Zakaj — o tujina, sovražna, neprijazna, kaj so tvoji zvonovi! —

Legenda o Kristovi suknji.¹

† Ivan Cankar.

Ko je Kristus umrl, so vadjali pod križem vojščaki za njegovo suknjo. Dobil pa je vadjlo Markus iz Panonije.

Kristova suknja je bila šita iz grobega rdečega sukna, rezana vsa iz enega kosa. Šivala jo je Marija sama, ko je bilo Kristu sedem let. Na rdeče sukno so kapale njene rdeče solze, ko je mislila na sinovo trpljenje in smrt. Tistih solz ni bilo móči izbrisati, poznajo se še dandanašnji. Kristus je oblekel suknjo in je ni slekel petindvajset let. Kakor je rasel, tako je rasla suknja čudežno z njim. Nosil jo je, ko je tolažil žalostne, odpuščal grešnikom, lečil bolnike, dramil mrtve. Tudi jo je nosil, ko je jokal krvave solze na Oljski gori in ko je nastopil pot na Golgato.

Markus iz Panonije si je ogrnil Kristovo suknjo, da bi se razkazal pred vojščaki. Ali komaj jo je ogrnil, ga je zbolelo srce in njegove oči so izpregledale. Odpasal si je meč, ni slišal zasmehovanja, ne hudih besed in je šel, kamor ga je gnalo spoznanje.

Videl je krivico, ki je prej ni videl; videl je, da so deležni trpljenja in križa tisti, ki lajšajo trpljenje trudnim in nosijo križ omagujóčim; in videl je, da bo njih plačilo večno in nezaslišano veselje; in nazadnje je videl tisočletno kraljestvo pravice in blagoslova božjega.

¹ Naročena l. 1909. za »Hrvatski Dnevnik« v Sarajevu (urednik pisateljev brat msgr. K. Cankar) za Veliki petek. Prišla je prepozno in ni bila objavljena. Op. ur.

Tako je romal od kraja do kraja, od dežele do dežele in njegova beseda je bila evangelij. Ubogim je prinesel bogastvo, bolnim zdravje, potrtnim radost. Razodel je malodušnim: vsa krivica je v vaših srcih; očistite srca — kje je krivica?

On sam, Markus iz Panonije, ni čutil romarskega trpljenja, ne gladú, ne žeje, ne mraza. Njegove oči so bile uprte v tisočletno kraljestvo in njegova duša je bila od upanja nasičena in napojena. Ubog in truden je umrl, pokopali so ga za plotom.

Ko so ga pokopali, so se spogledali in so rekli: »Komu njegovo premoženje?« Njegovo premoženje pa je bila Kristova suknja. Dolgo so govorili in barantali, naposled pa so uganili: »Razrežimo jo, to rdečo suknjo, pa si vzemimo vsak svoj kos, kolikor nas je. Ti si mu dal kruha, jaz korec vodé, ti slamo za noč, ti si ga pokopal; vsem je dolžan, naj plača vsem!« In tako so storili. Na devet kosov so razrezali Kristovo suknjo; in poveljčala je suknja devet spoznavalcev. Zakaj ostali so na suknji Marijine solze in ostala je Kristova kri.

Komaj se je grešnik dotaknil rdeče suknje, je izpregledal in je spoznal: greh je v krivici, krivica pa je v mojem srcu. In ob tisti uri je okusil sladkost trpljenja; kakor rodovitna njiva je trpljenje, ves blagor raste iz njega. Razodeto je bilo, visoko povišano na Golgati pred vsega sveta očmi: le trpljenje sámo bo premagalo trpljenje. Trpi, da ne boš trpel, umri, da boš živel!

Šli so v svet, dediči Kristove suknje, in so oznanjali tisočletno kraljestvo. Trpeli so in so umrli v trpljenju in sladkosti. Njih bogastvo pa je ostalo in na stotine je bilo dedičev. Razšli so se, razbegli se na vse strani prostrane zemlje; vsi bogati dediči, lastniki Kristove suknje. Z njimi je šel evanĝelij o trpljenju in o zmagoslavnem poveličanju iz trpljenja. In kakor so trpeli in kakor so umirali v trpljenju: njih dedičev je bilo na tisoče, bilo jih je na milijone. Ni bilo gore tako visoke, ne doline tako globoke, da bi ne čula njih glasu...

Brate, čemu jokaš? Raduj se in vriskaj od radosti: — — tudi ti nosiš Kristovo suknjo, kakor jo nosim jaz. Kakor jaz in kakor silni milijoni trpečih. Pa pride čas in blizu je, ko se bo razodelo vse do konca: da naše trpljenje ni bilo izlito kakor voda v pesek, temveč da nam je pognojilo, zalilo in hranilo večno poveličanje; ko se bo razodelo, da je vsaka naša solza osušila tisočero drugih; in ko se bo navsezadnje preslavno razodelo, da smo mi vsi, mi zmagovalci, ki smo trpeli zaradi pravice, nosili rdečo Kristovo suknjo...

Sanje infanterista Blaža.¹

† Ivan Cankar.

Zašel sem bil v kraje, ki so mi bili bolj tuji od same devete dežele. Ljudje so tam še govorili s človeškimi glasovi in besedami, ali kar so govorili, sem komaj napol razumel. Zdelo se mi je, da blodijo vsi v nekakšni omotici, da se jim je bila pamet prečudno razbolela, tako da kriče razdraženi brez vzroka, begajo venomer in sami ne vedo, ne čemu, ne kod. Kmalu sem jim bil podoben tudi sam in če bi se videl v ogledalu, kakor sem bil še pred štirinajstimi dnevi, bi ostrmel in se ne bi spoznal.

S frajtarjem Arselinom, ki je bil nerodnim ljudem varuh in kažipot, sva stopala počasi po kamenitih stopnjicah ter sva prišla mimo infanterista, ki je z brezovo metlo snažil blatni hodnik. Postaren, suhoten človek je bil in zanikerno oblečen.

»Oglej si ga!« se je zasmel frajtar in je pokazal nanj. »Navidez je najbolj zavrženo bitje v tej hiši, ali v resnici je najsrečnejši človek med nami. To je infanterist Blaž, služabnik služabnikov. Zarana, ko mi drugi še trdno, neprespani in premraženi zéhamo na slami, opravlja infanterist Blaž posel in službo za lenuhe. Ni ga dela, da bi se ga branil; narobe, še sam se peha za njim. Z metlo in cunjjo v roki ti hodi ves božji dan po dvoriščih, stopnjicah in hodnikih; če bi imeli prašiče, bi jih krmil, če bi imeli krave, bi jih molzel. Mislim, da si tudi ponoči ne da mirú; jesti ga nisem videl še nikoli. Da bi mu ukazali uši loviti, bi jih lovil, še smehljaje bi jih lovil; ker smehlja se zmirom. Do hvaležnosti mu ni, pa je tudi ni deležen; prav tako malo mu je do posmeha in žalbesede; smehlja se

in gleda veselo s svetlimi očmi, kakor da bi rekel: Oj, gospod, kako pravična je tvoja beseda in kako zelo jo zaslužim!«

»Kaj se mu je zmedlo v pameti?«

Frajtar Arselin se je zasmel naglas.

»Da bi se nam bilo vsem na tako sorto... blagor se nam!«

Šla sva preko dvorišča in mimo straže na cesto. V mislih mi je bil infanterist Blaž, pohlevni služabnik služabnikov.

»Pa saj je bolan!« sem rekel. »Ko je stal tam, s tisto brezovo metlo v roki, je bil podoben smrti.«

»Seveda je bolan, jetičen je! In povrh je bil še ranjen, naravnost v pljuča jo je dobil. Zdi se mi, da nalašč zatajuje kašelj, zato da bi drugih ne motil in žalil. Morda hodi kašljat na stranišče.«

»Kaj je bil na fronti?«

»Pet mesecev. Ob Dnjestru jo je izkupil. In ko je ležal v špitalu, se mu je prikazal sam Jezus Kristus.«

Frajtar se je nasmehnil.

»Pravi, da se mu je prikazal, prav zares, ob belem dnevu, ne v sanjah. Vprašaj ga, pa ti bo povedal sam. Nič ne skriva drugim te čudežne prikazni, te svoje nezaslišane sreče. In čeprav se mu je zmedlo v pameti! Bogat je, bogatejši od nas vseh, zato je lahko suženj brez sramote in brez škode. Oj, da bi vsakdo med nami nosil v sebi tako toplo luč, marsikdaj bi ga ne zeblo, marsikatere sence bi ne bilo! Ta bo umrl smehljaje in brez strahu, kakor da bi stopil iz mrāčne veže na svetlo cesto.«

Tisto noč se mi je sanjalo o infanteristu Blažu. Z zlato glorio nebeško je bil kronan, nosil pa je posvalvano in zamazano monturo.

¹ Spada v ciklus »Podob iz sanj«; zakaj jo je izločil, ni znano, mogoče radi cenzure. Op. ur.